finnfund

# Muistio

25.9.2018

Jaakko Kangasniemi

**HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019**

**Pääluokka 24 Kansainvälinen kehitysyhteistyö**

**Asiantuntijalausunto valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle 26.9.2018**

Valtion vuoden 2019 tulo- ja menoarvioon sisältyy kehyksen ulkopuolinen 10 miljoonan euron siirtomääräraha, joka myönnetään Finnfundille uusien osakkeiden merkitsemisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Tämän lisäksi tulo- ja menoarvioon sisältyy kehyksen ulkopuolinen 130 miljoonan euron siirtomääräraha, jota saadaan käyttää finanssisijoituksiin ja lainainstrumentteihin osana Suomen kehitysyhteistyötä.

**Kestävä kehitys ja työpaikkojen luominen kehitysmaissa vaatii yksityistä rahoitusta**

Suomen ja EU:n kehityspoliitiikkaa ja kehitysyhteistyötä ohjaa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030. Kestävän kehityksen tavoitteita ei kuitenkaan tulla saavuttamaan vuoteen 2030 mennessä ilman merkittävää yksityistä rahoitusta. Nykyiset vuosittaiset kehityspanostukset vastaavat vain hieman yli kolmasosaa tavoitteiden saavuttamiseksi vaadittavasta rahoituksesta ja arvioiden mukaan vuosittain vaadittaisiin 2 500 miljardia dollaria lisärahoitusta – on selvää, että julkiset kehitysyhteistyövarat eivät tähän riitä.

Äärimmäisen köyhyyden poistaminen ja eriarvoisuuden vähentäminen vaatii toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja toimeentulon edellytysten parantamiseksi kehitysmaissa. YK:n mukaan Afrikan väestömäärä nelinkertaistuu vuosisadan loppuun mennessä ja jo tulevan vuosikymmenen aikana tarvitaan satoja miljoonia uusia työpaikkoja. ILO on arvioinut, että kaksi kolmasosaa maailman työttömistä asuu kehitysmaissa, ja että nuoret ovat 2−3 kertaa todennäköisempiä jäämään työttömiksi kuin aikuiset. Toivon ja työmahdollisuuksien tarjoamisessa yksityissektorilla on ratkaiseva rooli, sillä yksityinen sektori vastaa jo noin 90 % kehitysmaiden työpaikoista.

Suomen kehitysyhteistyövarojen osittainen ohjaaminen finanssisijoituksiin sekä kehitysrahoituslaitos Finnfundille on osa kansainvälistä trendiä ja pyrkimystä vastata edellä mainittuihin haasteisiin. Suomen valtion omistama Finnfund on merkittävä kotimainen työkalu yksityisen rahan mobilisoimisessa kestävään kehitykseen, köyhyyden vähentämiseen, työpaikkojen luomiseen ja ilmastotoimiin kehitysmaissa.

**Finnfund on jo mobilisoinut miljardeja köyhimpien maiden kehitykseen**

Valtio on pääomittanut Finnfundia sen perustamisen (1980) jälkeen yhteensä 187 miljoonalla eurolla. Yksityistä rahoitusta mobilisoimalla ja investointien uudelleensijoitettavien tuottojen avulla Finnfund on tähän mennessä tehnyt rahoituspäätöksiä jo yli 2 miljardilla eurolla. Samalla yhtiön oma pääoma on kasvanut noin 256 miljoonaan euroon. Valtion raha ei ole siis kulunut vaan lisääntynyt, kun varoja on ohjattu taloudellisesti kannattaviin, vastuullisiin ja kehitysvaikutuksia tuottaviin investointeihin.

Finnfund mobilisoi valtion pääomia kehityspolitiikan tarpeisiin esimerkiksi laskemalla liikkeelle joukkovelkakirjalainoja, jolla Finnfundin toimintaa saadaan skaalattua. Oman pääoman markkinaehtoisen vivuttamisen lisäksi

jokainen yksittäinen Finnfundin sijoitus mobilisoi myös aina vähintään vastaavan määrän muiden rahoittajien sekä investoivan yrityksen rahoitusta. Tämän kaksivaiheisen mobilisoinnin kautta Finnfund on kokonaisuudessaan tähän mennessä ohjannut miljardeja euroja kehitysmaihin. Tämä on Finnfundin keskeinen tehtävä, mikä erottaa sen perinteisestä lahjamuotoisesta kehitysavusta.

Finnfund tarjoaa pitkäaikaista rahoitusta hankkeisiin, jotka eivät muuten toteutuisi – se on valmis ottamaan riskiä esimerkiksi köyhimmissä maissa ja hauraissa maissa, mihin kaupalliset rahoittajat eivät usein ole valmiita. Kansainväliseen kehitysrahoituskenttään verrattuna Finnfund tekee myös keskimäärin pienempiä hankkeita ja on valmis ottamaan enemmän toimintaan vaadittavaa riskiä. Riskinotto näkyy esimerkiksi siinä, että Finnfundin painopiste on viime vuosina siirtynyt entistä enemmän köyhimpiin maihin. Vuosittain vähintään ¾ investoinneista tulee omistajaohjauksen mukaisesti kolmeen köyhimpään OECD DACin maaluokkaan sekä hauraisiin valtioihin ja alueille (esim. sodasta tai luonnonkatastrofeista toipuvat maat). Käytännössä Finnfund on ylittänyt tavoitteen selkeästi: vuonna 2017 näihin maihin tehtiin 87 % uusista investoinneista. Noin puolet sijoituksista ja rahoitussitoumuksista kohdistuu Afrikkaan.

**Vaikuttavuus toiminnan päämääränä**

Kehitysvaikutukset ovat Finnfundin toiminnan tärkein tulos. Finnfund arvioi investointiensa vaikutukset rahoitettuihin yrityksiin, niiden sidosryhmiin ja ympäröivään yhteiskuntaan sekä seuraa vaikutuksia sekä hankekohtaisesti että vuosittain koko portfolion tasolla.

Vuonna 2016 Finnfundin rahoittamat yritykset loivat suoraan työpaikkoja 30 000 ihmiselle, joista noin kolmannes (32 %) oli naisia. Yritykset maksoivat kehitysmaiden hallituksille veroja ja muita maksuja 334 miljoonaa euroa. Finnfundin rahoittamat hankkeet myös tuottivat energiaa esimerkiksi enemmän kuin Etiopian ja Tansanian 150 miljoonan ihmisen yhteenlaskettu sähkönkulutus vuonna 2014, mikä helpottaa hahmottamaan vaikutusten mittakaavaa.

Alla kootusti lukuja kehitysvaikutuksista. Vuoden 2017 kehitysvaikutuksia kootaan paraikaa ja ne julkaistaan lähiaikoina.

| | |
|---|---|
| Suoria työpaikkoja | 29 950 |
| Joista naisia | 9 500 (32 %) |
| Verot ja muut maksut | 334 miljoonaa euroa |
| Tuotettu energia | 6 619 GwH |
| Mikrolainoja yrittäjille | 1,7 milj. kpl, yhteensä 1 800 milj. euroa |
| Lainoja pk-yrityksille | 457 293 kpl, yhteensä 2 300 milj. euroa |

Luvuista ei ole mahdollista teknisesti erotella juuri Finnfundin rahoituksen ansiosta syntyneitä vaikutuksia niin, että tiedot olisivat luotettavia. Tämä niin sanotun attribuution osoittamisen haaste on yhteinen kaikille kehitysyhteistyön toimijoille. Finnfund seuraa käytäntöjen kehittymistä aktiivisesti. Finnfundin kuten muidenkin kehitysrahoittajien vaikutus ei useissa hankkeissa ole mitattavissa rahamäärällä: Finnfund pyrkii aina siihen, että sen panos on sekä määrällisesti että laadullisesti ”lisäinen”, eli Finnfund vipuaa liikkeelle uusia investointeja ja/tai parantaa esimerkiksi niiden tuottavuutta, kestävyyttä ja vastuullisuutta.

**Vastuullisuus toiminnan ehtona**

Vastuullinen liiketoiminta on vaatimuksena jokaisessa Finnfundin rahoittamassa hankkeessa. Käytännössä Finnfund lisää yritystoiminnan vastuullisuutta kehitysmaissa vaatimalla kansainvälisten vastuullisuusstandardien noudattamista ja tukemalla vastuullisuuden kehittämistä. Finnfund arvioi hankkeen vastuullisuutta aina ennen investointipäätöstä sekä seuraa vastuullisuuden toteutumista ja kehittämistä hankkeen aikana. Usein vastuullisuuden kehittämisestä sovitaan jo sopimusvaiheessa ja eteneminen sidotaan esimerkiksi maksatuksiin.

Finnfundin rahoituksen ehtona on, että hankeyhtiö täyttää sovitussa aikataulussa tiukat kansainväliset ympäristö- ja yhteiskuntavastuuvaatimukset ja sitoutuu kehittämään näille sopivan hallintajärjestelmän. Finnfund edellyttää asiakkailtaan Maailmanpankkiryhmän IFC:n (International Finance Corporation) vastuullisuusstandardien noudattamista. Niihin sisältyy mm. ympäristö- ja yhteiskuntavaikutusten sekä riskien arviointi ja hallinta, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, työelämän perusperiaatteet ja -oikeudet, alkuperäiskansojen oikeudet ja kulttuuriperinnön suojelu. Lisäksi käytössä on toimialakohtaisia standardeja ja sertifikaatteja, kuten kansainvälinen vastuullisen metsänhoidon sertifikaatti FSC (Forest Stewardship Council), johon sisältyvät myös vuosittaiset ulkopuolisen asiantuntijan tekemät auditoinnit.

Lisäksi Finnfund arvioi hyvän hallinnon ja taloudellisen vastuullisuuden toteutumista. Tähän sisältyy esimerkiksi yrityksen verovastuullisuuden arviointi. Finnfund päivitti viime vuonna veropolitiikkansa yhteistyössä asiantuntijoiden, kansalaisyhteiskunnan toimijoiden sekä muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Finnfund on myös parhaillaan kehittämässä uutta verotyökalua yhdessä eurooppalaisten kehitysrahoittajien kanssa.

**Ulkoministeriö ohjaa ja valvoo Finnfundin toimintaa kehityspolitiikan linjausten mukaisesti**

Finnfundin omistajaohjauksesta vastaa ulkoministeriö ja sen kehityspoliittinen osasto. Ministeriö asettaa Finnfundille vuosittaiset omistaja- ja kehityspoliittiset tavoitteet omistajaohjausmuistiossa, joka julkaistaan Finnfundin kotisivuilla.

Vuoden 2018 tavoitteita ovat muun muassa se, että uusista sijoituspäätöksistä vähintään 75 prosenttia tulee tehdä köyhimpiin maihin, ja että köyhää väestönosaa suoraan palvelevien hankkeiden osuus tulee olla vähintään 40 prosenttia. Taloudelliset tavoitteet koskevat muun muassa yhtiön toimintakuluja ja oman pääoman tuottoa. Tuottotavoitetta lukuunottamatta Finnfund on viime vuosina täyttänyt sille asetetut tavoitteet.

**Fokuksessa köyhyyden vähentäminen, ilmastonmuutoksen hillitseminen ja ruokaturva**

Finnfundin painottaa investoinneissaan uusiutuvaa energiaa, kestävää metsä- ja maataloutta sekä rahoituslaitoksia, jotka myöntävät muun muassa mikrorahoitusta naisille ja kaikkein köyhimmille, jotka usein jäävät pankkipalveluiden ulkopuolelle.

Investointeja tehdään myös muilla toimialoilla kuten ICT-sektorilla ja cleantechiin. Erityisesti jälkimmäisessä pyritään kasvattamaan yhteistyötä suomalaisten yritysten kanssa. Suomalaisilla yrityksillä on paljon annettavaa maailman kehityshaasteiden kuten ilmastonmuutoksen, kaupungistumisen ja jäteongelmien ratkaisemisessa. Tällä hetkellä noin puolessa Finnfundin hankkeista on mukana suomalaista yritysosaamista.

**Finnfund kehittää toimintaansa jatkuvasti**

Finnfund seuraa aktiivisesti alan kehitystä, kehittää jatkuvasti omaa toimintaansa esimerkiksi investointitoiminnan vastuullisuuden ja kehitysvaikutusten arvioinnin osalta tehden tiivistä yhteistyötä eurooppalaisten kehitysrahoittajien kanssa.

Finnfund pyrkii aktiivisesti jakamaan tietoa kehitysrahoituslaitosten työstä ja toiminnan ominaispiirteistä, jotka ovat osin lahjamuotoisesta kehitysavusta poikkeavia. Finnfundin päätehtävä on mobilisoida yritysten resursseja kehityksen palvelukseen. Tämä edellyttää rahoitusalan käytäntöjen kunnioittamista: osa yksittäisiä investointeja koskevasta tiedosta on pidettävä luottamuksellisena. Finnfund pyrkii lisäämään avointa viestintää ja tiedon julkistamista siinä määrin kuin toiminnan mandaattia vaarantamatta on mahdollista. Finnfund on muun muassa uudistanut avoimuus- ja tiedonantopolitiikkaansa ja sisällyttää uusia tiedonjulkistamista koskevia ehtoja rahoitussopimuksiinsa.

Finnfund sai viime vuoden alussa käyttöönsä valtiolta 130 miljoonan pitkäaikaisen lainan. Lisäresurssien avulla Finnfund onnistui kasvattamaan toimintaansa tuloksellisesti ja tehokkaasti sijoitusten tuoton, vastuullisuuden ja kehitysvaikutukset varmistaen. Viime vuonna Finnfund teki uusia sijoituspäätöksiä ennätyksellisen 200 miljoonan euron edestä, samalla kun uusien hankkeiden kehitysvaikuttavuus parantui entisestään.

Finnfundin 2018−2025 strategiana on kolminkertaistaa yhtiön vaikuttavuus kasvattamalla sijoitusvolyymiä ja samanaikaisesti lisäämällä yksittäisten hankkeiden vaikuttavuutta. Valtion pääomituksilla ja pitkäaikaisella lainarahoituksella on merkittävä rooli näiden kunnianhimoisten tavoitteiden mahdollistamisessa.

**Kehitykseen tarvitaan monia toimia ja toimijoita**

Terve yksityinen sektori ja sen tekemät vastuulliset investoinnit ovat kestävän kehityksen välttämätön ehto. Niiden aikaansaaminen on Finnfundin mandaatissa ja on sen ydinosaamista. Samalla kehitys edellyttää myös toimivaa oikeusvaltiota ja lainsäädäntöä. Demokratia ja hyvä hallinto luovat vakaan toimintaympäristön ja takaavat kansalaisten oikeudet. Kehityspolitiikassa tarvitaan erilaisia instrumentteja investoinneista valtioiden väliseen yhteistyöhön ja kansalaisyhteiskunnan tukeen. Kehitysyhteistyön eri instrumenteilla on omat roolinsa ja erilaisia toimijoita tarvitaan, eikä niitä tule asettaa vastakkain.

Kehitysrahoituslaitoksena ja vaikuttavuussijoittajana Finnfundilla on oma selkeä roolinsa. Se on ollut todistettavasti tehokas väline mobilisoimaan yksityistä rahaa kestävään kehitykseen ja auttamaan kehitysmaita pois apuriippuvuudesta. Kansallisena kehitysrahoittajana Finnfund on myös omistajansa välittömässä läheisyydessä ja pystyy siten tehokkaasti toteuttamaan Suomen kannalta relevanttia kehityspolitiikkaa sekä tuomaan arvostettua suomalaista yritysosaamista sinne, missä sitä eniten tarvitaan kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.